

Handboek Sociale Veiligheid

Praktische uitwerking Veiligheidsplan

Datum : november 2022
Door : Hanneke Mosterd & Werkgroep Sociale Veiligheid, Juliana van Stolbergschool
A. Kurpershoek, Kwaliteit & Beleid

Inhoud

Voorwoord	3
1. Visie & missie	4
1.1 Visie op Sociaal Veilig Schoolklimaat	4
1.2 Missie	4
1.3 Principe-afspraken	4
1.4 Beleid	4
2. Taken en samenwerking	5
2.1 Werkgroep Sociale Veiligheid	5
2.2 Plan Sociale Veiligheid	5
2.3 Samenwerking	5
2.4 Ouders	5
3. Pedagogisch handelen	6
3.1 Sociale veiligheid op school	6
3.2 Sociaal Emotioneel Leren (SEL)	6
4. Start van het schooljaar	7
4.1 Startvergadering	7
4.2 Gouden weken	7
4.3 Week tegen pesten	7
4.4 Vijf fasen van groepsvorming	7
5. Preventieve programma's en activiteiten	8
5.1 Preventiepiramide DeKlerck	8
5.2 Laag 1 – De school: bevordering leefklimaat	8
Kwink: Sociaal Emotioneel Leren	8
Poppenkast Kwink	8
Pleinafspraken en Kinderpleinwacht	9
Kinderraad	9
Digitale veiligheid	9
Vertrouwenspersonen	10
Troostbeer en troostkoffers	10
Troostkoffer Als je ouders uit elkaar gaan	10
Trotskast	11
Spellenkast sociale veiligheid	11
5.3 Laag 2 – De klas: algemene preventie	11
Kwink in de klassen	11
Onze afspraken	12
Samenwerken en groepsoverstijgende activiteiten	12
Positieve activiteiten	12
Herstelrechtkaart	12
5.4 Laag 3 – Groepjes, specifieke preventie	14
Kids' Skills	14
5.5 Laag 4 – Probleemaanpak, het individuele kind	14
6. Signalen en actief handelen	15
6.1 Zien!	15
6.2 Gevoelsthermometer en sociogram	15
6.3 WMK Vragenlijst Sociale Veiligheid	15
6.4 Actief handelen tijdens en na lockdown	15
7. Stappen bij blijvende problemen	17
7.1 Antipestprotocol	17
7.2 Contact met ouders	17
7.3 Meldcode	18
Bijlage 1 – Herstelrechtkaart	19
Bijlage 2 – Corrigeren bij regelovertreding	20
Bijlage 3 – Meldcode	21
Bijlage 4 – Vijf fasen van groepsvorming	23
Bijlage 5 – Pleinafspraken	25

Voorwoord

Wie ont-moet bereikt meer- samen met jou

“Welkom op onze school, fijn dat je er bent vandaag!”

Dit Handboek Sociale Veiligheid is de praktische uitwerking van het Veiligheidsplan, dat sinds augustus 2016 verplicht is gesteld in de Wet Sociale Veiligheid op scholen.

Het Handboek bevat dezelfde onderwerpen als het Veiligheidsplan, maar het is de concrete uitwerking hoe er in de school en in de klassen wordt vormgegeven aan het begrip Sociale Veiligheid. Geheel gericht op preventie.

Wanneer er effectief aangeleerd wordt hoe kinderen met elkaar om moeten gaan, kan probleemgedrag in de klas worden voorkomen. 'Sociaal Emotioneel Leren' zorgt voor een betere balans. In dit Handboek wordt beschreven hoe we de preventie vormgeven en borgen.

1. Visie & missie

Op onze school streven we ernaar dat alle kinderen zich veilig voelen in de omgang met anderen. We gebruiken hiervoor op school de term Sociale Veiligheid. We willen dat bereiken door in de omgang met kinderen, ouders en elkaar te werken aan een open schoolklimaat. Aandacht en respect voor elkaar zijn van essentieel belang. We willen dat kinderen met plezier naar school komen en zich veilig voelen.

1.1 Visie op Sociaal Veilig Schoolklimaat

Met een veilig schoolklimaat verstaan wij als Juliana van Stolbergschool: een omgeving waarin kinderen zich veilig voelen, zichzelf kunnen zijn, zich gewaardeerd voelen en zich onderdeel van een groep voelen om zich daarin optimaal te kunnen ontwikkelen.

Door de sterke basisstructuur met rust, duidelijkheid, warmte en liefde zorgen we dat de leerlingen zich gezien voelen. Als protestants-christelijke school gebruiken we de term: naastenliefde. We willen dat bereiken door in de omgang met kinderen, ouders en elkaar te werken aan een veilig en open klimaat. Dit is binnen onze school één van de belangrijkste uitgangspunten.

1.2 Missie

De woorden die onze missie dragen, zijn zichtbaar bij de ingang van de school. Deze woorden zijn voortgekomen uit gesprekken met alle teams van Willem van Oranje Scholengroep.

1.3 Principe-afspraken

De principeafspraken op onze school zijn:

- Iedereen hoort erbij.
- We spelen en werken rustig.
- We lossen problemen pratend op.
- We zorgen voor onszelf, de ander en de spullen om ons heen.
- We gebruiken herstelrecht.

1.4 Beleid

Dit Handboek Sociale Veiligheid is een uitwerking van het Veiligheidsplan. In het veiligheidsplan wordt de gehele aandacht aan diverse soorten veiligheid op school beschreven.

De school heeft afspraken of protocollen vastgelegd voor vormen van grensoverschrijdend gedrag/incidenten waarvoor dat wettelijk verplicht is. Zo zijn o.a. een privacyreglement, een meldcode, een calamiteitenplan, een antipestprotocol, een ongevallenregistratie, een protocol medisch handelen en medicijnverstrekking, incidentenregistratie, en een gedragscode aanwezig. Deze protocollen zijn op de website geplaatst.

Meer protocollen zijn voor leerkrachten te vinden op het netwerk: leraren - sociale veiligheid - protocollen. Tevens wordt er jaarlijks een Plan Sociale Veiligheid geschreven.

2. Taken en samenwerking

2.1 Werkgroep Sociale Veiligheid

De Juliana van Stolbergsschool heeft een Werkgroep Sociale Veiligheid. De werkgroep bestaat uit vijf teamleden. Deze werkgroep houdt zich bezig met een veilig schoolklimaat. Met een veilig schoolklimaat verstaan wij een omgeving waarin kinderen zich veilig voelen, zichzelf kunnen zijn, zich gewaardeerd voelen en zich onderdeel van een groep voelen om zich daarin optimaal te kunnen ontwikkelen.

De groep komt zes maal per jaar bij elkaar om te overleggen hoe het gesteld is met de sociale veiligheid op school en met de landelijke ontwikkelingen op dit gebied. Onderwerpen die op de agenda terugkeren zijn: Sociaal Emotioneel Leren, Kwink, recente materialen, regels en afspraken, kinderraad, kinderveiligheid, herstelrecht, teambuildingactiviteiten, methodelessen en consequenties op ongewenst gedrag.

Veilig schoolklimaat staat vier keer per jaar op de agenda van het teamoverleg. De Werkgroep Sociale Veiligheid bespreekt hier cyclisch verschillende onderwerpen. Ook worden de ervaringen vanuit de verschillende groepen met elkaar gedeeld en zo mogelijk opgenomen in het handboek.

2.2 Plan Sociale Veiligheid

Jaarlijks schrijft de werkgroep beleid op Sociale Veiligheid. Dat heet het Plan Sociale Veiligheid. Hierin worden de ambities beschreven, wat er geleerd is van het jaar ervoor en worden de specifieke doelen voor dat jaar verwoord. In dit plan worden de taken verdeeld en de daaraan benodigde uren opgenomen. In het Plan Sociale Veiligheid staat tevens een jaarplanning. Aan het eind van het jaar schrijft de werkgroep een evaluatie die het uitgangspunt is voor de start van het nieuwe plan.

2.3 Samenwerking

Op de Juliana van Stolbergsschool is één Coördinator Sociale Veiligheid, deze is tevens voorzitter van de werkgroep Sociale Veiligheid. Ook zijn er drie vertrouwenspersonen, zij zijn tevens aanspreekpunt tegen pesten. De vertrouwenspersonen hebben overleg met de andere vertrouwenspersonen van de scholengroep.

2.4 Ouders

Een kind is gebaat bij een optimale samenwerking tussen school en thuis. Kinderen ervaren namelijk een gevoel van veiligheid als hun belangrijkste opvoeders zoveel mogelijk dezelfde normen en waarden delen.

Met behulp van de Sociaal Emotioneel Leren-methode Kwink leert het kind belangrijke lessen voor het leven. De ouders worden geïnformeerd over de inhoud van de lessen in de nieuwsbrieven. Ook ontvangen ze een koelkastposter om aan de slag te gaan met sociaal-emotionele vaardigheden.

3. Pedagogisch handelen

De school maakt de uitgangspunten voor positief pedagogisch handelen waar in de dagelijkse praktijk. In de groepen is sociale veiligheid een dagelijkse bezigheid. De leerkrachten tonen in communicatie en met hun eigen gedrag respect voor elkaar. Zij zijn een belangrijk voorbeeld. Onze identiteit wordt dagelijks vorm gegeven in de dagopening waar op een respectvolle manier met elkaar omgaan een kernwaarde is.

3.1 Sociale veiligheid op school

Aan het begin van het jaar maakt iedere klas Onze Afspraken. Dit zijn afspraken over hoe er in de groep met elkaar wordt omgegaan. Het maken van de afspraken is een onderdeel van de activiteiten van de Gouden weken (zie ook hoofdstuk 4).

Mocht het soms niet goed gaan en is er een conflict, dan wordt herstelrecht gebruikt. De kinderen krijgen een kaartje met vragen en gaan met de leerkracht of met elkaar stapsgewijs zoeken naar een oplossing om de relatie te herstellen.

Ook wordt structureel aandacht besteed aan de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerling. Dit wordt Sociaal Emotioneel Leren (SEL-Leren) genoemd. Wekelijks worden de lessen gevolgd uit de onlinemethode "Kwink". De methode heeft een preventieve inslag, waardoor gedragsproblemen voorkomen kunnen worden.

3.2 Sociaal Emotioneel Leren (SEL)

Om sociale veiligheid in een klas te creëren, zal er planmatig aandacht aan besteed moeten worden. Door Sociaal Emotioneel Leren (SEL) worden fundamentele levensvaardigheden verworven die bijdragen aan de verwezenlijking van een veilige leer- en leefomgeving.

Er wordt veel aandacht aan sociaal-emotioneel leren besteed omdat het wetenschappelijk bewezen is dat het positieve bijdrage levert aan het sociaal welzijn en cognitieve vorming. SEL biedt leerlingen handvatten voor een leven waarin ze rekening houden met zichzelf en de ander. Moraliteit speelt daarbij een belangrijke rol. Samenvattend kan gezegd worden dat aandacht geven aan SEL op school, zorgt voor een evenwichtige balans tussen het schoolse leren en emotionele leren.

Afbeelding SEL-Leren Kees van Overveld (2016)

4. Start van het schooljaar

4.1 Startvergadering

De laatste vrijdag van de zomervakantie is de startvergadering van het team. In deze vergadering wordt er gezorgd voor actieve werkvormen om met elkaar in contact te komen. Daarna worden teamleden geënthousiasmeerd om in de gouden weken weer activiteiten rondom sociale veiligheid uit te voeren. Ook wordt stilgestaan bij groepsvorming. Tevens wordt het Plan Sociale Veiligheid doorgenomen om de nieuwe doelen te bespreken.

4.2 Gouden weken

Teamleden kunnen in de gouden weken activiteiten rondom sociale veiligheid uitvoeren door een activiteitenboek dat de school zelf samengesteld heeft. Hoe concreter de activiteiten, hoe vaker het gebruikt wordt. Er wordt gezorgd voor praktische werkvormen. De gouden weken zijn de eerste zes weken van het schooljaar en belangrijk voor sociaal emotioneel leren. De lessen uit de SEL-methode zijn hierop afgestemd. In deze weken worden per klas 'Onze Afspraken' gemaakt.

4.3 Week tegen pesten

De derde maandag in september begint de 'Week tegen pesten' voor een sterke en positieve start van het schooljaar. In deze week wordt extra aandacht besteed aan veiligheid tegenover pesten. De werkgroep sociale veiligheid brengt het team op de hoogte van de week tegen pesten en vraagt er gedurende deze week iedere dag aandacht aan te besteden in de klas. De werkgroep draagt lesideeën en lesmateriaal aan waarmee de collega's in de klas aan de slag kunnen gaan. Kwink brengt een speciaal katern uit bij het thema van dat jaar.

4.4 Vijf fasen van groepsvorming

Elke groep kent in een schooljaar verschillende fasen in de groepsvorming.

1. Forming:

De eerste fase na de zomervakantie. De nieuwe groep tast elkaar in deze fase af. De groep is vaak nog rustig.

2. Storming:

Strijd om de macht. Wanneer de grenzen in de groep duidelijk zijn, gaan de kinderen erkenning zoeken en hun positie verwerven. Daardoor zijn er in deze fase vaak botsingen.

3. Norming:

In deze fase worden de normen vastgesteld binnen de groep. Hoe gaan we met elkaar om?

4. Performing:

Nu kan de groep aan het werk. De langste fase in een groep in het onderwijs. De rollen zijn verdeeld en normen vastgesteld.

5. Termination:

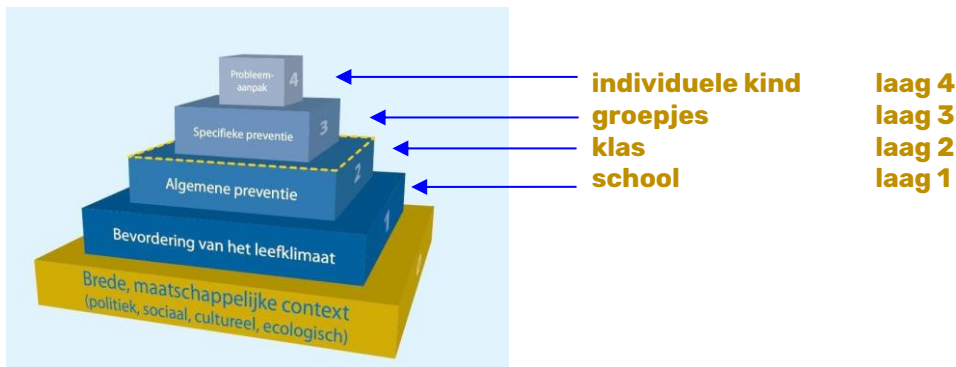
De laatste fase, einde van het schooljaar. Groepsnormen beginnen in deze laatste fase te vervagen.

5. Preventieve programma's en activiteiten

5.1 Preventiepiramide DeKlerck

De Juliana van Stolbergsschool vindt sociale veiligheid als school een belangrijk onderwerp. Het borgen en bewaken van een veilig schoolklimaat gebeurt op verschillende manieren. Dit is weer te geven in de preventiepiramide van DeKlerck. In de Kwinkcoachtraining werd bevestigd dat de school zeer veel insteekt op een veilig klimaat, waardoor de basis sterk is. Doordat op niveau 1 en 2 (dus in de preventie) zoveel wordt uitgevoerd, is er minder sprake van pest- en probleemgedrag.

5.2 Laag 1 – De school: bevordering leefklimaat

Hieronder staan alle activiteiten aangegeven die schoolbreed worden aangeboden.

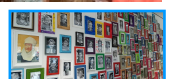
Kwink: Sociaal Emotioneel Leren

Sinds 2020 wordt wekelijks de methode Kwink gebruikt. Kwink is een online methode voor sociaal-emotioneel leren (SEL). Kwink biedt een doordacht SEL-programma, gebaseerd op de laatste wetenschappelijke inzichten. Praktisch, leuk en altijd actueel. Gericht op preventie en de kracht van een veilige groep. De methode is een handvat voor sociaal emotioneel leren.

Er wordt gewerkt vanuit vijf waarden: besef van jezelf, besef van de ander, zelfregulatie, relaties hanteren en keuzes maken. Kwink zet de kracht van de groep in tegen pesten. Internationaal onderzoek wijst uit dat een sterk ingevuld programma voor sociaal-emotioneel leren (SEL) in combinatie met goed klassenmanagement, tot hogere scores leidt voor taal, lezen en rekenen. Onderzoek bevestigt dat preventie vele malen effectiever en daardoor ook goedkoper is dan achteraf (curatief) repareren. Kwink is een methode die preventief werkt. Veel gedragsproblemen zijn door het aanbieden van goed onderwijs te voorkomen. Een sterke, sociaal veilige groep voorkomt pesten. In zo'n groep spreken kinderen elkaar op een positieve manier aan op hun gedrag. Kwink leert kinderen hoe dat moet.

Poppenkast Kwink

Eén keer per jaar spelen de vertrouwenspersonen een speciale poppenkastvoorstelling van Kwink voor de kleuters! In de voorstelling komen allerlei verschillende onderwerpen van de methode Kwink aan de orde. Deze zijn gekoppeld aan leerdoelen die de kinderen in de klas behandeld hebben. Zoals bijvoorbeeld: Als je ziet dat een ander iets moeilijk vindt of zich pijn doet, dan vraag je: 'Waarmee kan ik je helpen?'; Als een kind een nare opmerking maakt dan kun je zeggen: 'Als je er last van hebt, stel dan een vraag'; Als je iets heel spannend vindt denk dan maar:

‘Vertrouw op jou en durf het maar’ en Als je zegt dat je iets raar of stom vindt is dat niet aardig. ‘Wees een vriend en help met een tip.’

Pleinafspraken en Kinderpleinwacht

Op school hebben we pleinafspraken (zie bijlage 5 en 6). Deze zijn samengesteld door het team, de kinderraad, de kinderveiligheid en de Werkgroep Sociale Veiligheid. Daarna zijn ze gepresenteerd in de klassen door de kinderraad, waarop alle kinderen nog konden reageren. Op deze manier zijn ze gezamenlijk tot stand gekomen. Tijdens de kleine pauzes is er op school kinderveiligheid, dit zijn mediators. Mediation is bemiddeling bij conflicten. Alle leerlingen leren wat mediation is, maar daarnaast worden ook enkele leerlingen opgeleid om de rol van leerlingmediator te vervullen. Zo nemen de kinderen zelf de verantwoordelijkheid voor het oplossen van conflicten in de klas of op het schoolplein. Bij 'peer mediation' op scholen bemiddelen leerlingen bij elkaars conflicten.

De Juliana van Stolbergschool ziet het als één van de meest concrete uitwerkingen van het principe dat kinderen zelf (deel)verantwoordelijkheid hebben voor het klimaat op school. Een aantal leerlingen wordt voor de invoering getraind als mediator. De leerlingmediatoren komen uit groep 7 en 8 en solliciteren naar de taak van mediator. Daarna volgt een training. Hierin zitten de stappen volgens Kwink, gecombineerd met het principe van “Herstelrecht” dat schoolbreed wordt gebruikt. Eenmaal opgeleid is er elke dag een tweetal mediators dat ‘dienst’ heeft. Tijdens de pauzes lopen zij rond in een verkeershesje en letten op of ze ergens kunnen helpen bij een ruzie of conflict. Gedurende de hele pauze zijn ze aanspreekbaar voor het helpen oplossen van conflicten. Leerkrachten kunnen ruziënde leerlingen doorsturen naar de mediators, maar mediators kunnen hen ook bij de leerkrachten brengen wanneer een ruzie of meningsverschil te groot of te ingewikkeld blijkt. De leerkracht die pleinwacht heeft blijft eindverantwoordelijk. De mediators hebben gemiddeld tweewekelijks een ontmoeting met de andere mediators onder supervisie van twee leerkrachten van de werkgroep sociale veiligheid.

Kinderraad

Er is op school een kinderraad. In deze raad zitten kinderen uit de groepen 6, 7 en 8. Zij gaan in gesprek met elkaar en hebben overleg met de directeur. Hierdoor wordt de inspraak en het meedenken van leerlingen vergroot: kinderteilname. Kinderteilname heeft tot doel dat kinderen medezeggenschap hebben bij zaken die hen direct en indirect aangaan.

In de groepen 6 t/m 8 worden er verkiezingen georganiseerd. Kinderen die interesse hebben om plaats te nemen in de Kinderraad geven dit aan en motiveren hun keuze aan de klas (campagne voeren). Door middel van een officieel stembiljet gaat de klas stemmen. Het kind dat gekozen wordt vertegenwoordigt de groep.

Samen met de directie worden de rollen verdeeld onder de verkozen leerlingen. De voorzitter stelt de agenda samen, door in de week voorafgaand aan de vergadering contact op te nemen met de leden van de kinderraad. De leden dienen zich verdiept te hebben in de ingeleverde ideeën uit de ideeënbox. De ideeënbox is te vinden in de buurt van de trostkast. Alle kinderen van de hele school kunnen hun ideeën in de brievenbus stoppen. De kinderraad neemt de ideeën mee. Op deze manier zijn de kinderen betrokken bij het reilen en zeilen op school. De raad wordt begeleid door de directeur.

Digitale veiligheid

Digitale media spelen een belangrijke rol in ons dagelijks leven, ook in dat van de kinderen. Mediawijsheid is daarom belangrijk. Tijdens de Week van de Mediawijsheid (de tweede week van november) wordt extra aandacht besteed aan mediawijsheid. Spelenderwijs maken leerlingen kennis met de kansen en de gevaren van media. Leerlingen gaan aan de slag met onderwerpen als WhatsApp, online pesten, cybercriminaliteit, sexting en grooming. Op school worden tijdens de Gouden weken in de klas afspraken over sociale media met klasgenoten gemaakt, de WhatsHappy. Wanneer er conflicten zijn, worden deze aangepakt en daarvoor wordt de poster ‘Denk

na' gebruikt. Het gesprek over veilig omgaan met elkaar op internet wordt niet uit de weg gegaan.

Vertrouwenspersonen

Jaarlijks maken de vertrouwenspersonen van de school een 'rondje' langs de klassen. Tijdens dit bezoek aan de klas wordt op het niveau van de kinderen pesten, seksueel grensoverschrijdend gedrag, kindermisbruik, het kunnen aangeven van grenzen of kindermishandeling bespreekbaar gemaakt. Beladen onderwerpen, die op een toegankelijke manier met de kinderen in alle openheid worden besproken. In de onderbouw wordt hiervoor ook een pop gebruikt: Bob de pop. Bob kan aanwijzen waar hij niet aangeraakt wil worden door anderen. Hij leert de kinderen hoe zij nee kunnen zeggen en gaat samen met de kinderen en de vertrouwenspersoon in gesprek over het onderwerp dat centraal staat.

In de bovenbouw worden onder leiding van de vertrouwenspersoon activiteiten uitgevoerd, filmpjes bekeken en groeps gesprekken gehouden. Ieder jaar staat één onderwerp centraal. De leerkracht observeert tijdens de les. Deze bevindingen worden later met de vertrouwenspersoon besproken. Hierdoor wordt alert gebleven op signalen die kinderen kunnen geven over hun gevoel van veiligheid.

Troostbeer en troostkoffers

Op school is er ruimte en oog voor allerlei gevoelens. Als iemand de school binnenkomt, ziet men de Troostberen zitten. Ook een kind kan te maken krijgen met verdriet.

Er is specifieke aandacht voor groot verdriet of verlies dat een kind kan meemaken. Op school zijn twee troostberen. Dat zijn knuffelberen die met een kind mee naar huis gaan als deze een steuntje in de rug kan gebruiken.

Er is ook een troostkoffer Verlies en een troostkoffer Echtscheiding. Deze koffers worden ingezet bij het verlies van een dierbare of als een kind te maken krijgt met een echtscheidingssituatie. Op school zijn verliesprotocollen aanwezig die gevolgd kunnen worden wanneer de school te maken krijgt met een overlijden. De coördinator sociale veiligheid wordt vanuit haar expertise ingeschakeld om de juiste stappen te zetten om hiermee om te gaan. Als bijvoorbeeld een opa of oma van een kind overlijdt, stuurt de leerkracht een condoleancekaart met een persoonlijk woordje voor het kind. Ook zijn er kleine troostbeertjes die we aan kinderen geven met een verlies.

Troostkoffer Als je ouders uit elkaar gaan

Het aantal scheidingen in Nederland neemt toe. Hoe goed een scheiding ook lijkt te verlopen, kinderen scheiden altijd mee. Er vindt vaak een verandering plaats in de sociaal emotionele ontwikkeling van het kind. We hebben als school een richtlijn hoe leerkrachten kunnen handelen wanneer ze het bericht binnenkrijgen. Het is belangrijk dat kinderen leren hoe ze om kunnen gaan met deze ingrijpende gebeurtenis. Op school hebben we informatiekoffers "Als je ouders uit elkaar gaan". De koffer heeft als doel om de verwerking van een scheiding voor kinderen te vergemakkelijken. Er zit informatie in over scheiden en instrumenten die helpen kinderen te laten praten. Zoals een mooi werkboek en een vragenspel. Want praten helpt!

Trotskast

Op school is er een trotskast waar dingen in geplaatst worden waar we trots op zijn. Iedereen die onze school binnenkomt kan onze pronkstukken zien. Per klas worden er mooie creaties, prijzen of foto's van trotse momenten geplaatst.

Spellenkast sociale veiligheid

Er is een centrale plek in de school waar leerkrachten verschillende praktische materialen kunnen vinden met betrekking tot sociale veiligheid. Er zit in de kast ook een Sociale Veiligheidspellencircuit. Dit zijn 20 opdrachtenkaarten met 20 spellen die door de kinderen zelfstandig uit te voeren zijn. Het streven is om per toren eenmaal per jaar zo'n circuit te spelen.

Aanwezige materialen zijn o.a.:

- Boek: Energize 1, 2 en 3
- Het Complimentenspel
- Het Kinderkwaliteitenspel
- Knuffelkaartjes
- Eigenwijsjes
- Alle materialen behorende bij Kids' Skills
- Het Emotiekwartet
- Coole kikkerspel
- Droomkaartjes Magazine Juf
- Boek: Grip op de groep
- Boek: Een basis van respect, Herstelrecht in het primair onderwijs
- Boek: De verbindende school
- Boek: Groepsplan gedrag
- Seo-bal
- Foto-interview Ik-zie-wij
- JuniorCoachkaarten

5.3 Laag 2 – De klas: algemene preventie

Kwink in de klassen

In de klas wordt een jaarrooster gevolgd zodat in iedere klas aan dezelfde doelen wordt gewerkt. Twee weken wordt gewerkt aan één les. De duocollega geeft ook een deel van de les en er wordt gezorgd voor transitie. Zo wordt er met elkaar ook dezelfde 'kwink-taal' gesproken. Deze taal komt gedurende de dag terug, zelfs bij bijbelverhalen wordt de link naar het thema van Kwink gelegd.

Voor de Kwink van de week is er twee weken aandacht. De poster is te zichtbaar in de klas. Er zijn 5 Kwinkslagen, gerelateerd aan de 5 doelen in SEL-leren. Ze gaan over een conflict oplossen, positief communiceren, keuzes maken, kwaliteiten en ingrijpen. Deze hangen zichtbaar op de gang of het onderwijsplein en komen standaard in de lessencyclus terug. Op school zijn er twee sets van de handpoppen van Kwink. Deze worden in de lessen en bij de transitie gebruikt. Ze zitten trots in de kleuterklassen en kunnen altijd geleend worden. Op school zijn er twee Kwinkcoaches. Zij ondersteunen leerkrachten in het geven van de Kwink-lessen en volgen actuele ontwikkelingen van de methode.

Onze afspraken

In de klassen worden in de eerste drie weken van het schooljaar gezamenlijk klassenafspraken gemaakt: 'onze afspraken'. De afspraken worden met de kinderen gemaakt en 'ondertekend'. De afspraken hangen zichtbaar in de klassen.

Samenwerken en groepsoverstijgende activiteiten

Door momenten van samenwerking te creëren, kunnen kinderen die jonger zijn leren van kinderen die verder zijn, zodat zij met klasgenoten SEL-vaardigheden kunnen ontwikkelen. Een kind kan zich dan optrekken aan klasgenoten en ruimte krijgen voor sociale omgang met anderen. Förrer (2008) beschrijft dat door het aanbieden van samenwerkende leerwerkvormen de sociale en communicatievaardigheden worden bevorderd en het een positieve uitwerking heeft op de vriendschapsrelaties in de klas. Bij verschillende vakken zijn er groepsoverstijgende activiteiten. Zo kunnen de kinderen leren van elkaar en leren omgaan met kinderen van verschillende leeftijden. Ook de onderwijspleinen waar de kinderen uit meerdere groepen samenwerken dragen hier aan bij.

Positieve activiteiten

In iedere klas worden er op verschillende momenten activiteiten georganiseerd die passen bij de betreffende leerkrachten. Deze staan naast alle activiteiten die op school afgesproken zijn en vinden plaats op een zelfgekozen tijd en eigen manier om te zorgen voor binding onderling. Een greep hieruit: energizers, klassenpunten, complimentenmuur, complimentenslinger, complimentenkring, complimentenmunt, vieren van 100 complimenten, zonnetje van de dag, ster van de week, mystery hero, krullen op het bord verzamelen, rad van fortuin, spelletjes van de executieve functies. Allerlei manieren om de positieve sfeer te bevorderen waarin de leerkracht vrij is om te kiezen wat bij haar en de klas past.

Herstelrechtkaart

In de praktijk handelen wij als school graag volgens het Herstelrecht. Op schoolniveau zijn er afspraken gemaakt hoe te corrigeren bij regelovertredingen op basis van herstelrecht. Iedere leerkracht heeft in zijn/haar groep een kaart met daarop 5 richtvragen als leidraad. Herstelrecht is een pedagogisch model dat niet gericht is op straffen, maar op herstellen van schade door samen te werken, naar elkaar luisteren en te leren van fouten en conflicten. Leerlingen leren volgens een stappenkaart hoe zij een conflict met een ander kunnen bespreken en oplossen. Hiervoor zijn de handreikingen vanuit de methode Kwink samen met de stappen van Herstelrecht weergegeven op de gesprekskaart.

Dit principe wordt toegepast door de kinderveiligheidsdienst op het schoolplein tijdens de pauzes. Kinderen leren van elkaar hoe een conflict uit te praten volgens de stappen van Kwink/het herstelrecht.

In school is daarnaast in groep 1 t/m 3 de leerkracht de gespreksleider en vanaf groep 4 proberen de kinderen zelf een oplossing te zoeken met behulp van de gesprekskaartjes. In de hoogste groepen staat de leerkracht meer aan de zijlijn, omdat de kinderen dan al zelf in staat zijn om met elkaar tot een oplossing te komen.

5.4 Laag 3 – Groepjes, specifieke preventie

Kids'Skills

Op school draaien drie Kids'Skillsgroepen. De kracht van dit programma is, dat er continu een transitie plaatsvindt tussen de bijeenkomst en de klassensituatie. De kinderen kunnen de vaardigheden meteen toepassen op school en de vaardigheden worden ook aangeleerd in de klas. Tevens hebben de groepsleerkrachten en de gedragsspecialist steeds kort contact over de vorderingen.

Kids'Skills is een oplossingsgerichte methode van Ben Furman om kinderen sociale vaardigheden te leren. De methode wordt meestal in groepjes toegepast.

Dit heeft verschillende voordelen: het maakt kinderen sterker, de kinderen leren direct van elkaar, ze leren kwaliteiten in elkaar waarderen, de kinderen leren omgaan met verscheidenheid en ze leren ideeën uitvoeren met elkaar. Eerst in kleiner verband, het groepje, en vervolgens in groter verband, de klas.

Kids'Skills werkt met een aantal stappen die genomen worden. Er wordt een vaardigheid gekozen. De kinderen krijgen een werkboekje met daarin de te nemen stappen. De kinderen gaan zelf aan de slag met het kiezen van de vaardigheid en de manier waarop de vaardigheid geoefend gaat worden. De begeleider van het groepje heeft hierin een coachende rol. De kinderen leren gaandeweg dat het leren van vaardigheden de oplossing voor problemen in het omgaan met andere kinderen oplevert. Hierdoor leren de kinderen met elkaar aan doelen werken, zoals vergroten van zelfvertrouwen, omgaan met anderen, leren NEE-zeggen, kwaliteiten ontdekken en jezelf leren zijn. Daarvoor worden vooral materialen in spelvorm gebruikt die op school aanwezig zijn en wordt de methode Kwink toegepast die de leerlingen gewend zijn vanuit de klassen.

5.5 Laag 4 – Probleemaanpak, het individuele kind

Ieder kind moet zich op school gezien voelen. Het streven is dat ieder kind zich veilig voelt, zichzelf kan zijn, zich gewaardeerd voelt en zich onderdeel van een groep voelt om zich daarin optimaal te kunnen ontwikkelen.

Wanneer blijkt dat het met een kind minder goed gaat, wordt dit besproken met elkaar, met de ouders en met de intern begeleider. En wordt met het kind in gesprek gegaan. Er wordt gezocht naar manieren die in de klas aangeboden kunnen worden, zodat het kind zich op zijn gemak voelt. Er wordt geïnvesteerd in relatie, de basis voor het welbevinden. Er zijn contacten met de schoolverpleegkundige en met de ambulante begeleider van de scholengroep. Hier zijn de vertrouwenspersonen bij betrokken.

Verder kan de school kindgesprekken aanbieden met de gedragsspecialist en met een kindercoach. Dit alles in overleg met de internbegeleider en de ouders. Mocht dit niet baten, dan beschrijven we in hoofdstuk 7 hoe te handelen bij blijvende problemen.

6. Signalen en actief handelen

Graag wil de school zicht houden op de school-, groeps- en leerlingsituatie. De verschillende groepen en de individuele leerlingen worden dan ook goed gevolgd. Daarvoor worden verschillende instrumenten gebruikt.

6.1 Zien!

Eén keer per jaar wordt het meetinstrument Zien! afgenomen. Zien! is een expertsysteem met observatielijsten en leerlingvragenlijsten. Naar aanleiding van de gegevens volgen doelen en concrete handelingssuggesties. Deze sluiten aan bij de Sociaal Emotioneel Leren methode Kwink, daardoor kunnen we koppelingen maken naar de dagelijkse praktijk. Zien! werkt dus preventief en curatief. Door Zien! kunnen we het gedrag van de leerlingen beter begrijpen. Om verschillende redenen kan Zien! ook vaker afgenomen worden. Dit zal zijn in overleg met IB en gedragsspecialist.

6.2 Gevoelsthermometer en sociogram

Om tussendoor de vinger aan de pols te houden, wordt cyclisch de gevoelsthermometer en het sociogram afgenomen. Wanneer er vanuit deze instrumenten opvallende zaken gesignaleerd worden, gaat de leerkracht met de leerling hierover in gesprek. De Gevoelsthermometer staat bij Shares onder Sociale Veiligheid. Sociogram wordt van sociogram.nl gebruikt.

Alle toets- en signaleringsmomenten staan op de toetskalender vermeld. De resultaten en analyses van de verschillende instrumenten kunnen aanleiding zijn om deze in de groepsbespreking bespreekbaar te maken.

6.3 WMK Vragenlijst Sociale Veiligheid

De school gebruikt WMK-vragenlijst Sociale Veiligheid. Deze wordt één of twee keer per jaar ingevuld door de ouders, leerkrachten en kinderen van groep 6, 7 en 8. De resultaten worden besproken in een teamvergadering. Aan de kinderen (in het rondje vertrouwenspersonen) en ouders (nieuwsbrief) worden de resultaten teruggekoppeld.

In november worden in het team de doelen n.a.v. de vragenlijst sociale en/of veiligheid WMK en SCOL geëvalueerd.

6.4 Actief handelen tijdens en na lockdown

In de afgelopen twee schooljaren waren er lockdowns: 2019-2020 (15 maart tot 11 mei 2020) en in 2020-2021 (12 december tot 8 februari 2021). Ook in perioden van thuisonderwijs is het belangrijk om (als het enigszins kan) zicht te houden op de leerlingen. De leerkrachten houden zoveel mogelijk (digitaal en/of telefonisch) contact met de leerlingen en hun ouders. Kinderen in zorgelijke en bijzondere thuissituaties worden op school opgevangen. Zorgen van leerkrachten kunnen worden besproken met IB-ers en de vertrouwenspersonen.

Kinderen ontvangen bij verlies van een dierbaar familielid een troostbeertje, met een speciaal werkboekje. Dit wordt bij hen thuis gebracht.

Daarnaast wordt het belang onderstreept om na de periode van thuisonderwijs ruim aandacht te schenken aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen en om het pedagogisch klimaat voorrang te geven op de cognitieve vaardigheden.

Bij terugkomst op school na de eerste lockdown ontvingen alle kinderen een beertje, met als motto; 'Jij verdient een knuffel'.

Door de werkgroep Sociale Veiligheid werd het inspiratie-katern 'Weer terug op de Juliana van Stolbergsschool' samengesteld met ideeën en activiteiten en punten van aandacht om de kinderen een fijne start te geven. Er werd tevens een film gemaakt door de vertrouwenspersonen (een versie voor de onderbouw met Bob de pop en een versie voor de bovenbouw) die de groepen bij aanvang op school hebben bekeken en die openingen bood om in de groep in gesprek te gaan met de kinderen over hun gevoelens en hun welbevinden.

(<https://www.youtube.com/watch?v=HqhJYPYR5c>)

Op het moment dat de kinderen weer volledig naar school mochten, werd het programma 'Berenslag' (dat ontwikkeld werd door Willem van Oranje Scholengroep) in de klassen uitgevoerd.

Bij terugkomst op school na de tweede lockdown werd er een tweede film gemaakt door de vertrouwenspersonen om het gesprek weer op gang te brengen en de kinderen welkom te heten.

(<https://www.youtube.com/watch?v=M1IL7vxQc-c>)

Ook verscheen er een tweede katern 'Weer terug op de Juliana van Stolbergsschool'. In dit tweede katern zitten ook gesprekskaarten, creatieve verwerkingen en werkbladen met opdrachten over de coronaperiode. Hiermee weten de kinderen dat ze zich weer welkom mogen voelen op school. Daarom heeft ook ieder kind een fotokaart gekregen. Op de voorkant staat een foto van hun knuffelbeer die ze vorig jaar na de thuiswerkperiode hebben gekregen met de tekst: 'Je mag er zijn.'

7. Stappen bij blijvende problemen

Tijdens het communiceren met elkaar, wat de hele dag gebeurt, gaan er ook dingen mis. Ook ondanks goede bedoelingen in een veilige situatie.

De Juliana van Stolbergschool ziet graag dat hiermee constructief wordt omgegaan; er een “leermoment” aan te verbinden zodat de waarden en normen op dat moment beleefd worden. De school werkt actief aan een helder beleid met betrekking tot belonen en straffen. De school gaat uit van het positieve effect op belonen en past straffen minder toe. Alleen in onwenselijk en grensoverschrijdend gedrag gaat de school over tot een strafmaatregel.

7.1 Antipestprotocol

De beste manier om pesten tegen te gaan, is het zorgen voor een prettige sfeer in de klas waarbij iedereen zich verantwoordelijk voelt. Hier wordt aan gewerkt met dit handboek. Op de Juliana van Stolbergschool is er een werkgroep sociale veiligheid. Zij houden nieuwe ontwikkelingen in de gaten, zij sporen leerkrachten aan en zij bewaken de sociale veiligheid.

Toch kan het voorkomen dat er toch iets misgaat in een groep. Wanneer er gepest wordt en dit niet op te lossen is met Herstelrecht, dan gaat het Antipestprotocol in werking. In dit protocol staat beschreven hoe de school handelt bij pestproblematieken. Onder pesten wordt het herhaald en langdurig negatief benaderen van kinderen verstaan. Er ontstaat een machtsongelijkheid. Via een stappenplan wordt er met elkaar voor gezorgd dat het pesten stopt.

De leerkracht zal actief en oplossingsgericht aan de slag gaan met de groep – en de krachtige middengroep – om het gedrag in en buiten de klas om te buigen naar een positieve sfeer. Deze stappen worden genomen in goed overleg met de intern begeleider, vertrouwenspersoon en ouders. De leerkracht blijft daarnaast extra investeren in een veilig schoolklimaat.

In ParnasSys wordt altijd een notitie gemaakt wanneer er iets speelt rondom pestgedrag.

7.2 Contact met ouders

Ouders moeten goed weten welke weg zij moeten bewandelen bij problemen. Duidelijk moet zijn dat de eigen leerkracht de eerste aangewezen persoon is bij wie ze terecht kunnen. Leerkrachten houden hun dossiers zorgvuldig bij over elk gesprek dat zij hebben met de ouder. De leerkracht kan bij de IB'er terecht om zaken door te spreken en ook dit overleg wordt vastgelegd in het dossier. De instreek is dat hiermee het probleem aangepakt wordt en er naar een oplossing wordt toegewerkt. De ouders kunnen daarnaast ook terecht bij de directeur, bij de interne vertrouwenspersonen en waar nodig bij de externe vertrouwenspersoon.

Oudercontact is op de Juliana van Stolbergschool heel belangrijk. Het streven is een laagdrempelig schoolklimaat. Aan het begin van het nieuwe schooljaar is er een inloopmoment. Gedurende het schooljaar zijn er verschillende gesprekken, zoals een voortgangsgesprek en later in het schooljaar een 10-minutengesprek.

Ouders worden op verschillende manieren geïnformeerd. De website is vooral het visitekaartje voor nieuwe ouders en andere belangstellenden. Via de besloten Basisschoolapp wordt met de ouders van leerlingen gecommuniceerd en worden zij geïnformeerd. Daarnaast is er een Facebookpagina. Jaarlijks wordt een up-to-date schoolgids uitgebracht. De maandelijkse nieuwsbrief wordt via de Basisschoolapp gedeeld. Tevens worden de ouders op de hoogte gehouden van de Sociaal Emotioneel Lerenlessen.

7.3 Meldcode

Sinds juli 2013 is het verplicht (Wet Verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling) een meldcode te hebben die is toegespitst op de eigen organisatie. Op de school is deze meldcode verduidelijkt met een op maat gemaakt stappenplan.

Zo worden problemen in een zo vroeg mogelijk stadium gesignaleerd en kan, indien nodig, hulp in gang gezet worden om situaties niet uit de hand te laten lopen.

Uitgangspunt van de meldcode is dat deze zo transparant mogelijk moet zijn naar de betrokkenen. Dat betekent dat zorgen om een kind altijd besproken moeten worden met de ouders, tenzij de veiligheid van het kind in het geding is. Met de meldcode verwacht de wetgever ook dat elke stap zorgvuldig wordt vastgelegd en het inzichtelijk is wat er is geconstateerd en wat er ondernomen is.

Van de leerkrachten wordt gevraagd alert te zijn op signalen van kinderen en deze altijd serieus te nemen. Deze signalen (ook 'kleine' signalen) moeten feitelijk in ParnasSys worden opgenomen. Het stappenplan wordt dan meteen toegepast. Elke leerkracht heeft het stappenplan in de klassenmap.

Mocht de onveilige situatie blijven bestaan dan kunnen de leerkracht, intern begeleider en/of ouders terecht bij de interne vertrouwenspersoon.

Deze kijkt samen met ouders en eventueel kinderen of er vervolgstappen moeten worden ondernomen. Dat kan zijn het verhaal anoniem of met toestemming bespreken met de extern vertrouwenspersoon. De intern vertrouwenspersoon kan ook doorverwijzen naar directie.

De school beschikt over een klachtenregeling en vertrouwenspersonen en is aangesloten bij een onafhankelijke klachtencommissie. Zie ook de schoolgids.

Bijlage 1 – Herstelrechtkaart

Bijlage 2 – Corrigeren bij regelovertreding

Corrigeren bij overtreding

op basis van herstelrecht

1. Verantwoordelijkheid nemen
  - Contact maken
  - Gedrag stop zetten
  - Ik wil dat je daar mee stopt.
2. Feedback geven
  - Ik zie je dit doen
  - Feitelijk benoemen
  - Concreet gedrag
3. Informeren
  - De afspraak is...
  - Uitleg geven
  - Benoem gewenst gedrag
4. Verantwoordelijkheid teruggeven
  - Hoe ga je zorgen dat het lukt?
  - Moedig het kind aan.
  - Geef hem vertrouwen
5. Sanctie
  - Hoe ga je het weer goedmaken als het mislukt?
  - Maak een afspraak
  - Hoe kunnen we je eraan herinneren?

Bijlage 3 – Meldcode

Stappenplan Juliana van Stolbergschool - Meldcode

1	 SIGNALEREN	Breng de signalen zoveel mogelijk <u>feitelijk</u> in kaart. Veronderstellingen/vermoedens als zodanig vermelden. Informatie van derden: bron erbij noemen. Maak 1 document, zodat alle signalen onder elkaar staan onder de naam: 'Belangrijke signalen' (signaleringsinstrument: https://signalenkaart.nl/)	Leerkracht
2	 OVERLEGGEN	Breng altijd de duopartner en de vertrouwenspersoon op de hoogte. Vertel welke signalen je opvangt, maar ook je vermoedens en gevoel erbij. Bij deze stap kan leerkracht/vertr.persoon al advies vragen bij Veilig Thuis (0800-2000). De vertrouwenspersoon adviseert je over de vervolgstap.	Leerkracht + duopartner + vertrouwenspersoon (Hanneke (BB)/Sandra (OB)/Otto (vervangend)) +IB-er
3	 BESPREKEN	Contact met de ouders. Dit kan informeel (polsen is vaak aan de orde) of in een zorgverkennd gesprek. Bespreek je zorgen, benoem de feitelijke signalen. Zorgverkennd gesprek: de vertrouwenspersoon helpt je het gesprek voor te bereiden (5 fasen) en ondersteunt door erbij te zijn of (indien gewenst) het gesprek te voeren. Betrokken, IB-er, directie en teamleider worden op de hoogte gebracht.	Leerkracht en/of vertr.persoon (Hanneke (BB)/Sandra (OB)/Otto (vervangend)) +IB-er
4	 AFWEGEN	Na een gesprek wordt de aard/ernst en het risico van kindermishandeling afgewogen. Advies kan (opnieuw) worden gevraagd bij Veilig Thuis (0800-2000) http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Veilighthuiskaart.pdf	vertr.persoon + IB-er (leerkracht is op de hoogte) (+evt directie + teamleider)
5	 BESLISSEN	Beslissen over melding bij Veilig Thuis- 5 vragen z.o.z.!! https://www.poraad.nl/files/themas/school_kind_omgeving/afwegingskader_bij_meldcode_kindermishandeling.pdf Melden VT Zelf hulp bieden <i>Het kind dient voldoende beschermd te zijn tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Bij enige twijfel: melden bij Veilig Thuis.</i>	Vertr.persoon + IB-er (+evt directie + teamleider - moeten op de hoogte zijn) Melding door vertr.persoon of IB-er

Uitwerking van de vijf afwegingsvragen

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte (in geval het vermoeden door schoolmedewerker wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag)/leerplicht in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² /ben ik als leerplichtambtenaar in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn.

Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

¹ Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de 2e lijnsondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen docenten, wel een zorgcoördinator, een vertrouwenspersoon, een orthopedagoog, een schoolpsycholoog, een intern begeleider, een schoolmaatschappelijk werker, ...)

² Betrokken functionarissen vanuit de gemeente. Per gemeente verschillend; hierbij valt te denken aan de leerplichtambtenaar of een medewerker van een buurt- of wijkteam dat betrokken is bij de school of een medewerker van de GGD/Jeugdgezondheidszorg.

³ Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast.

Bijlage 4 – Vijf fases van groepsvorming

Forming:

Kat uit de boom kijk. Hoe kun je hier veilig bijhoren?

De eerste fase na de zomervakantie. De nieuwe groep tast elkaar in deze fase af, ze willen weten wat ze aan elkaar hebben. De groep begint zich langzaam aan te vormen en is vaak nog rustig.

De duur van deze fase hangt af van:

1. Zijn de kinderen gericht op de groep, vanaf groep 5 worden ze zich bewust van een groepssfeer.
2. Heeft de groep al eerder als groep gefunctioneerd.
3. De leeftijd van de kinderen.

- * Kennismakingsgesprekken. Voorstellen- hobby's- sporten- familie en lievelingseten.
- * Elkaar vragen stellen.
- * Raadsels opgeven over elkaar.
- * Inrichting van het lokaal.
- * Regels over omgaan met elkaar en klassenregels.

Storming:

Strijd om de macht. Mijn mening moet ook gehoord worden!

Wanneer de grenzen in de groep duidelijk zijn, gaan de kinderen erkenning zoeken en hun positie verwerven. Ieder kind in de groep wil ruimte om keuzes te maken, wie is de organisator, sociaal werker of de joker. Daardoor zijn er in deze fase vaak botsingen. De leerkracht moet de kinderen in deze fase goed begeleiden.

Er kan ontstaan een:

1. samenhangende en positief samenwerkende groep
2. negatieve groep met concurrentie en machtsrijd
3. groep bestaande uit verschillende subgroepen
4. hoofdgroep en enkele outsiders

- * Hoe bespreek ik een conflict?
- * Samenwerkingsopdrachten (handvaardigheid).
- * Gezelschapspelletjes (winnen of verliezen).
- * Zelfstandig werken (denk aan voor- en nabespreken).
- * Regels aanscherpen en herhalen.
- * Leerkracht voert gesprekken met de kinderen.

Norming:

Hoe gaan we met elkaar om? Dit kan positief of negatief uitvallen.

In deze fase worden de normen vastgesteld binnen de groep. De leiders zullen deze vaak bepalen. In een positieve groep bestaan de volgende rollen:

- Gezagsdrager (leider)
- Sociaal werker (helper)
- Organisator (is actief en neemt initiatief)
- Verkenner (springt in waar nodig)
- Volger (is meegaand)
- Appelant (kind dat niet opvalt, zielig)
- Joker (grappenmaker)

Positieve normen en doelen werken vooral positief op de groep zelf maar ook op het leerklimaat. Wanneer dit zo is werken de kinderen graag samen, ondernemen samen dingen geen concurrentie enz. Negatieve normen ontstaan in deze fase doordat de leider ook negatieve machtsmiddelen gebruikt. Een nieuw kind in de klas of een andere groepssamenstelling kan dit eventueel veranderen.

De normen staan vast en dit geeft zekerheid en veiligheid. Resultaat van deze fase is een groep met groepsnormen, positief of negatief.

- * Samen werkstukjes maken waarbij de kinderen bewust gekoppeld worden.
- * Coöperatieve spelen.
- * Aanscherpen regels zelfstandig werken.
- * Respect: Wat is dat eigenlijk en hoe doe je dat?
- * Gesprekken over gevoelens.
- * Gesprekken over werkresultaten en evaluatie van de les.

Performing:

Uitvoering. Nu kan de groep aan het werk.

De langste fase in een groep in het onderwijs. De rollen zijn verdeeld en normen vastgesteld. Tijd om tot uitvoering/performing over te gaan. De groep keert terug naar de vorige fase wanneer er een ingrijpende gebeurtenis plaatsvindt (bijv. nieuw kind in de groep, hevig conflict).

Positieve groep: prettig leerklimaat voor leerlingen en leerkracht.

Negatieve groep: strijd en macht in de groep, vermoeiend voor leerlingen en leerkracht.

- * Bespreken welk thema er aan de orde komt.
- * Gezamenlijke uitstapjes organiseren.
- * Gesprekken over leerresultaten. Beoordelen. Waar willen ze nog aan werken? Wat willen ze leren?

Termination:

Uit elkaar gaan.

De laatste fase, einde van het schooljaar. Groep 8 is zich het meest bewust van deze fase. Voor hen is het een gevoelige fase.

Groepsnormen beginnen in deze laatste fase te vervagen.

- * Terugblik op het schooljaar, wat vonden ze leuk en wat niet.
- * Wat gaan ze volgend jaar leren?
- * Bij wie komen ze in de groep.

Bijlage 5 – Pleinafspraken

Pleinafspraken

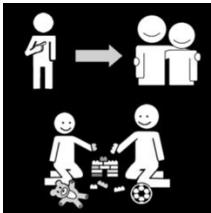
- 👍 We zorgen goed voor onszelf, voor elkaar en de spullen om ons heen.
- 👍 Iedereen hoort erbij.
- 👍 We lopen naast onze fiets op het plein.
- 👍 We zijn zuinig op de natuur; we zorgen goed voor de moestuin en de natuurleertuin. Niet over het hek heen.
- 👍 Problemen lossen we zelf met praten op, lukt dat niet dan gaan we naar de kinderveiligheidswacht of naar een volwassene. Doe als condor!
- 👍 Op het plein: foamballen/plasticballen. In de kooi: half leren bal. Op vrijdagmiddag is het wielrijesdag.

Bijlage 6 – Kleuterpleinafspraken

Kleuterpleinafspraken

	We zorgen goed voor onszelf, elkaar en de spullen om ons heen.
	We spelen lief met elkaar.
	We vragen het als we speelgoed willen.
	We laten het net van de zandbak met rust.
	Als we iets niet leuk vinden zeggen we : Stop hou op

